

Orgelbespelingen zomer 2013

ABDIJKERK

WILLEM III STRAAT
2552 BS DEN HAAG

Orgelbespelingen, 15.30 uur, gratis

7 juli	Tri Medici
14 juli	Jeroen de Haan
21 juli	Lara Schaffner
28 juli	Jonathan Kooman
4 aug	Sander Booij
11 aug	Vincent Hildebrandt
18 aug	Jan van Wingerden
25 aug	Gijsbert Kok

Orgelrondleidingen: 21 juli en 18 augustus

Dispositie

- 1780**
Joachim Reichner (Hoofdwerk)
- 1791**
Joachim Reichner (Rugwerk)
- 1856**
Bätz & Co (C.G.F. Witte) (renovatie)
- 1908**
J. de Koff (n.a.v. kerkrestauratie)
- 1975**
Flentrop (n.a.v. kerkrestauratie)
- 2006**
Orgelmakerij Steendam
(restauratie en uitbreiding)

Dispositie van het Reichner-Bätz-Steendam orgel

Hoofdwerk (C-f^{'''})

Bourdon	16 vt **
Prestant	8 vt *
Holpijp	8 vt *
Octaaf	4 vt *
Fluit	4 vt **
Quint	3 vt *
Octaaf	2 vt *
Mixtuur	II-III */**
Cornet	V **
Trompet	8 vt b/d **

Rugwerk (C-f^{'''})

Prestant	8 vt *
Bourdon	8 vt *
Viola di Gamba	8 vt **
Octaaf	4 vt *
Fluit	4 vt **
Roerquint	3 vt *
Gemshoorn	2 vt *
Dulciaan	8 vt b/d **
Tremulant	
Afsluiter	

Pedaal (C-d')

Subbas	16 vt ****
Gedekt	8 vt ***
Basson	16 vt ****

HW-RW/Ped-HW, Calcant

*	Reichner
**	Witte 1856
***	Witte 1864
****	Steendam 2006

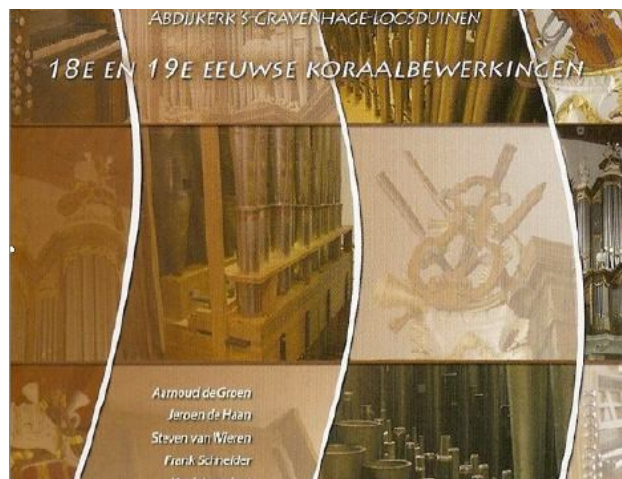
Avondmuzieken

In oktober start een nieuwe concertserie: *Avondmuzieken*. Deze werden de afgelopen jaren met succes georganiseerd in de Thomaskerk, maar nu deze kerk binnenkort gesloten wordt, verwelkomen wij deze concerten graag in de Abdijkerk.

De serie *Avondmuzieken* bestaat uit concerten van instrumentale en vocale barokmuziek. Het woord *Avondmuziek* herinnert aan de beroemde *Abendmusiken*, die Buxtehude in Lübeck organiseerde. Het zijn dus ook kerkelijke concerten, het vocale gedeelte bevat cantates, kleine *Geistliche Konzerte* en dergelijke, dus steeds een geestelijke tekst. Het instrumentale deel bevat sonates of concerten in allerlei verschillende bezettingen. De concerten worden verzorgd door het instrumentaal ensemble Fes-toen onder leiding van Jan van der Linden in wisselende bezetting, met steeds één of meer vocale solisten.

De data 2013-2014: 13 oktober, 9 februari, 25 mei, 12 oktober.

Tijdstip: 20.15 uur tot circa 22.00 uur, met een pauze waarin koffie of thee verkrijgbaar is. De toegang is gratis; bij de uitgang de gebruikelijke collecte ter bestrijding van de onkosten.

Van het Reichner-Bätz-Steendam orgel (1780/1856/2006) is een CD verkrijgbaar, gemaakt ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de zomer-zondagmiddag-bespelingen. De kerngroep van acht organisten die deze bespelingen de afgelopen jaren doorgaans hebben verzorgd, spelen daarop 18e en 19e eeuwse koraalbewerkingen. De organisten: Sander Booi, Aarnoud de Groen, Jeroen de Haan, Vincent Hildebrandt, Gijsbert Kok, Henk Lemckert, Frank Schneider en Steven van Wieren. Deze CD is geproduceerd door Orgelmakerij Steendam en te verkrijgen voor 5 euro (achterin de kerk).

7 juli

Vincent Hildebrandt, orgel

Jolly Valstar, sopraan & Boni Rietveld, trompet

Jeremiah Clarke (1674-1707)

King William's March

Giovanni Battista Bononcini (1670-1747)Per la Gloria d'adorarvi (uit: *Griselda*)**Johann Sebastian Bach (1685-1750)**Concerto G-dur (*allegro*) BWV 592**Johann Ludwig Krebs (1713-1780)***Wachet auf, ruft uns die Stimme***Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809-1847)**- *Wohlan, alle die ihr durstig seid* (uit *Elias*)

- Uit Sonate II, opus 65:

Allegro maestoso e vivace - *Fugue: Allegro moderato***César Franck (1822-1890)**

Panis Angelicus

Jacob de Haan (geb. 1959)

Voluntary

Alessandro Scarlatti (1660-1725)

Rompe Sprezza

De sopraan **Jolly Valstar-Vos** zong al op 6-jarige leeftijd in het Haags Kinderkoor van Marius Borstlap. Op 18-jarige leeftijd begon zij met zanglessen bij Ankie van Wickevoort Crommelin. Later kreeg zij les van Ank Reinders en Jos Burcksen en momenteel van Nora Tours. Zij heeft verschillende interpretatiecursussen gevolgd, o.a. bij Lucienne Bouwman, Tan Crone en Bernhard Kruysen.

Boni Rietveld (1952) is orthopaedisch chirurg in het Medisch Centrum Haaglanden alwaar hij sinds 1993 met het Medisch Centrum voor Dansers en Musici (MCDM) een naam heeft opgebouwd in de behandeling van geblesseerde dansers en musici. Sinds 2005 is hij voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Dans- en MuziekGeneeskunde (NVDMG). Hij studeerde trompet bij Theo Laanen aan het Koninklijk Conservatorium te 's-Gravenhage. Zijn eindexamen behaalde hij in 1976. Hij speelt op trompetten van het Franse merk Courtois: een C- trompet uit 1974 en een piccolo Bes-trompet uit 1973.

Vincent Hildebrandt (1954) behaalde in 1980 het Diploma Kerkmuziek als leerling van Adriaan Engels, Barend Schuurman en Arie Eikelboom en kreeg orgellessen van Ben Fey, Jacques van Oortmerssen en Geert Bierling. Hij is sinds 1969 hoofdorganist van de Abdijkerk. In 2009 werd hij koninklijk onderscheiden voor zijn activiteiten om de Abdijkerk op de (kerk)muzikale kaart van de regio te zetten. Hij is in het bijzonder liefhebber van de Franse (en met name de Parijse) orgelcultuur. Zie www.organsofparis.vhhil.nl en www.orgue-clotilde-paris.info.

Toelichting

Vandaag voor de tweede keer in deze serie zomerconcerten de *Tri Medici*: drie artsen die ontdekten dat zij nog iets gemeen hadden: het bespelen van een instrument. Een bijzondere combinatie (zang, trompet, orgel), waarvoor toch heel veel mooie muziek is geschreven. Werd de trompet aanvankelijk vooral gebruikt voor militaire, aristocratische en religieuze ceremoniën (King William's March is daar een voorbeeld van), vanaf de 17e eeuw was de trompet ook binnenshuis welkom, maar nog steeds in dezelfde context. Geleidelijk kwam een zachtere, zoetere speelstijl in zwang die het mogelijk maakte het instrument te combineren met zachtere instrumenten en vooral ook zang.

Jeremiah Clarke

Zoals we vanmiddag zullen horen kan met name een sopraan zich uitstekend meten met de trompet in kracht en sprankeling. Het orgel fungeert hierbij als een mooie verbindende factor.

U hoort vandaag vooral muziek uit de Duitse, Engelse en Italiaanse barok, met King William's March als feestelijk begin, uiteraard verwijzend naar de koningskroning die wij recent mochten meemaken.

Maar ook de 19e eeuw komt aan bod met muziek voor zang en orgel van Mendelssohn en Franck.

De combinatie trompet - orgel hoort u in werken van Bach-leerling Krebs en van de Nederlander Jacob de Haan, die veel werken schreef voor harmonie- en fanfareorkesten en brassbands. Zijn voluntary is een duidelijke knipoog naar de gelijknamige werken van Engelse componisten als Purcell, Clarke en Stanley.

Het orgel hoort u solo in werken van Bach en Mendelssohn.

14 juli

Jeroen de Haan

Vincent Lübeck (1656-1740)

Praelambulum in G-dur

Jan Pieterszoon Sweelinck (1562-1621)*Allein Gott in der Höh' sei Ehr***Dietrich Buxtehude (1637-1707)**

Fuga in C-dur BuxWV 174

Johann Sebastian Bach (1685-1750)*Nun danket alle Gott BWV 657*

Praeludium en Fuga in d-moll BWV 539

Jeroen de Haan studeerde orgel en kerkmuziek aan de internationale hogeschool Codarts (voorheen Rotterdams Conservatorium). Jeroen de Haan is cantor-organist van de Evangelisch-Lutherse kerk in Woerden en daarmee de vaste bespeler van het jongste, nog bestaande, Bätz-orgel uit 1846. Hij is dirigent van het kamerkoor *Sjir Chadasj* in Hazerswoude-dorp. Vanaf januari 2010 is hij als docent actief bij de cursus kerkmuziek van de Protestantse kerk in Nederland. In die hoedanigheid doceert hij de vakken gemeentezangbegeleiding en orgelbouw. In de zomer van 2010 maakt hij een radio-opname voor de IKON-radio; op het orgel van de St. Nikolaikerk in Halmstad (Zweden) speelt hij werken van Jaap Dragt. In het najaar van 2010 verschijnt, op zijn eigen label *Passo di gallo*, zijn eerste CD met daarop werken van Hollandse componisten. In de zomer van 2011 maakt hij zijn debuut in Stockholm en in 2012 in Rusland. In juni 2012 spelen Sanne Jonker en Jeroen de Haan, in aanwezigheid van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Máxima der Nederlanden, bij de opening van het nieuwe Moeder-kindcentrum in het Bronovo-ziekenhuis (Den Haag). Momenteel zijn de voorbereidingen voor zijn 2e CD in volle gang: hierop speelt Jeroen de Haan werken van Johann Sebastian Bach.

Toelichting

De orgelmuziek van Vincent Lübeck is verwant met de Noord-Duitse orgelschool: een van de kenmerken is het sterk contrasterende karakter van de verschillende delen. Alhoewel *Praeludium* genoemd, is er ook sprake van een fugatisch deel. Hierin wordt het gegeven thema steeds geïmiteerd.

Buxtehude componeerde eveneens verschillende preludiums. Hij loopt vooruit op wat Bach later zou doen door te openen met een prelude en te eindigen met een fuga. De fuga die vanmiddag klinkt is een zelfstandig orgelwerkje waaraan geen inleiding vooraf gaat. Bij Bach bereikt de fugavorm in ontwikkeling haar hoogtepunt.

Sweelinck is vernieuwend bezig wanneer hij koraalvariaties schrijft. Ze zijn strak van opbouw. Evenals Bach zijn preludiums en fuga's noteert als studiemateriaal voor zijn leerlingen, zo

schrijft Sweelinck deze koraalbewerkingen eveneens als studiemateriaal. De luisteraar heeft weinig moeite met het volgen van de melodie: de plaatselijke overheid gaf stadsorganist Sweelinck de opdracht niet te ingewikkeld te componeren. Het orgelspel na de dienst moest immers ook stichtelijk zijn...

Bachs fuga in d-moll is een voor orgel uitgewerkte versie van de fuga uit de sonate voor violsolo BWV 1001. In de sfeer van het adagio dat voorafgaat in deze violsonate componeert Bach voor orgel traditiegetrouw een prelude. De groots opgezette koraalbewerking *Nun danket alle Gott* speelde Jeroen de Haan al eerder op dit orgel: u kunt er thuis nogmaals naar luisteren wanneer u de CD aanschaft van dit fraaie Loosduinse orgel.

21 juli

Lara Schaffner

Johann Sebastian Bach (1685-1750)Praeludium en Fuga C-dur BWV 545
Liebster Jesu, wir sind hier BWV 731**Josef Gabriel Rheinberger (1839-1901)**Uit *Meditationen op. 167*: Nr. 2: Agitato**Otto Dienel (1839-1905)**

Wer nur den lieben Gott lässt walten

Josef Gabriel RheinbergerUit *Meditationen op. 167*: Nr. 4: Andantino**August Gottfried Ritter (1811-1885)**

Sonate Nr. 1 in d-moll opus 11

Lara Schaffner werd in 1981 in Schaffhausen (Zwitserland) geboren. Na haar pianostudie aan de *Musikhochschule* te Luzern ving zij in 2005 haar orgelstudie aan bij Monika Henking. In 2008 behaalde zij het concertdiploma (met onderscheiding).

Vervolgens zette zij haar studie voort aan het Rotterdams Conservatorium bij Ben van Oosten (Masteropleiding) met als zwaartepunt Franse symfonische orgelmuziek. In het kader van deze Masteropleiding heeft zij artistiek onderzoek gedaan naar Marcel Dupré's *Le Chemin de la Croix*. In 2010 is zij met haar examenconcert in de Kathedrale Basiliek Sint Bavo te Haarlem *cum laude* afgestudeerd.

Lara Schaffner was in 2006 en 2007 prijswinnaar van de nationale studieprijz van het Migros-Kulturprozent en ontving in 2008 de Edwin-Fischer-Gedenkpreis voor haar eindexamen orgel. Zij treedt als organiste solistisch en kamermuzikaal in binnen- en buitenland op. Vanaf september 2013 is zij benoemd tot

hoofdorganiste van de Stadtkirche te Glarus/CH.

Toelichting

Van **Bachs** prelude en fuga in C - een bij belangrijke evenementen vaak gespeeld stuk - bestaan drie versies, mogelijk omdat Bach dit werk vaak speelde.

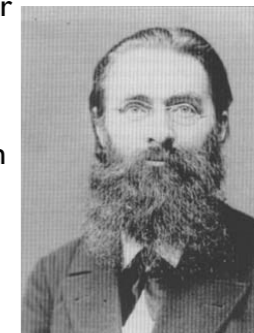
In het koraalvoorspel *Liebster Jesu* is de melodie van het koraal rijk versierd in de sopraan te horen.

Rheinberger schreef de *12 Meditationen* aan het eind van 1891.

Zoals ook in zijn *Monologe* en *Charakterstücke* verbindt hij vormen uit de barok met verschillende types van het pianostuk uit de romantiek.

Dienel was organist aan de Marienkirche en later van de Dom te Berlijn. Zijn bekendste leerling was Thomaskantor Karl Straube. Naast koraalbewerkingen heeft Dienel ook vier sonaten voor orgel gecomponeerd. *Wer nur den lieben Gott lässt walten* is een rustig en aangrijpend stuk.

Ritter is vooral bekend om zijn vier orgelsonaten. Daarnaast was hij een belangrijke muzikwetenschapper en orgeladviseur. Zijn 1e sonate ontstond in 1845 toen hij Domorganist te Merseburg was (het beroemde Ladegast-orgel bestond er toen nog niet). Van 1847 tot aan zijn dood was hij organist aan de Dom te Magdeburg. In deze sonate werd Ritter geïnspireerd door Buxtehude en Bach. De twee zachte delen herinneren aan Bachs Adagio uit BWV 564, de hoekdelen en de dubbele fuga in het midden aan de toccata's van Buxtehude.

28 juli Jonathan Kooman

J.S. Bach (1685-1750)

- Praeludium en Fuga in C-dur BWV 531
- *Wer nur den lieben Gott lässt walten* BWV 691
- *Ach bleib bei uns, Herr Jesu Christ* BWV 649

R. Schumann (1810-1856)

Uit *Sechs Fugen über den Namen Bach für Orgel oder Pedalflügel opus 60*:
Fugue No. 5 in F Major (*Lebhaft*)

L. Vierne (1870-1937)

Uit *Pièces de Fantaisie - Suite I Opus 51*:
Andantino

Guy Bovet (*1942)

Uit *Trois Préludes Hambourgeois*:
Salamanca

Jonathan Kooman studeerde hoofdvak orgel en bijvak piano aan het Conservatorium in Tilburg. Hoofdvaklessen ontving hij van Bram Beekman en Henco de Berg. Hij behaalde de diploma's Eerste Fase en Tweede Fase. Tijdens zijn Tweede Fase verdiepte hij zich ondermeer in de muziek van de Franse componist Olivier Messiaen. Tijdens en na zijn studie volgde hij interpretatielessen en masterclasses bij onder andere Bernard Bartelink, Peter van Dijk, Ben van Oosten, Ad van Sleuwen en Bas de Vroome. Jonathan is als kerkelijk organist verbonden aan de Protestantse Gemeente Tiel. Regelmatig geeft hij soloconcerten en hij is vaste begeleider en continuospeeler bij koorrepetities en uitvoeringen van Cantatekoor Bilthoven en het Tiels Vocaal Ensemble. Daarnaast begeleidt hij af en toe andere koren en solisten.

Toelichting

Het concert van vanmiddag begint met een eerbetoon aan **Johann Sebastian Bach** die op 28 juli 1750 overleed. Het feestelijke Praeludium et Fuga in C is een jeugdwerk dat hij schreef in 1702/1703 (hij was nog geen 20!).

In het koraalvoorspel *Wer nur den lieben Gott lässt walten* wordt de koraalmelodie afgewisseld met vrije tussenspelen gebaseerd op delen van de koraalmelodie.

Het koraal *Ach bleib bei uns, Herr Jesu Christ* is een bewerking van het sopraan-koraal uit de gelijknamige cantate (BWV 6) en is onderdeel van zes koraalvoorspelen die waarschijnlijk rond 1748 verschenen onder de titel *Sechs Choräle von verschiedener Art*.

Robert Schumann is één van de vele componisten die zich heeft laten inspireren door het zogenaamde *BACH-motief*: vier noten die de namen B-A-C-H dragen (de noot 'B' heet in het Duits 'H', terwijl onze noot 'Bes' in het Duits 'B' heet). Pas in de 19e eeuw, toen de interesse voor Bach opnieuw opkwam, werd het motief door verschillende componisten gebruikt. Waarschijnlijk omdat Bach het zelf in fuga's gebruikte, wordt het motief ook door andere componisten vooral gebruikt in fuga's. Schumann schreef in 1846 zes fuga's over dit thema waarvan u vanmiddag de vijfde hoort. Het thema wordt door dit stuk voortdurend gebruikt, snel en langzaam, zowel rechtuit (B-A-C-H) als ook andersom (H-C-A-B).

Van de Franse componist en organist **Louis Vierne** horen we een poëtisch en verstillend *Andantino* dat hij schreef in 1926/1927. De koraalachtige melodie wordt twee keer onderbroken door een kort en levendig tussenspel op de fluiten.

Guy Bovet kreeg in Salamanca (Spanje) de opdracht om over een volksliedje (*La Clara*) te improviseren. Na het spelen van de improvisatie kwam er een boze priester naar hem toe die hem vertelde dat dit liedje niet in de kerk thuis hoorde. Het liedje bleek te gaan over een vrouw die bij het hoofdaltaar God om vergeving vroeg voor haar grote zonden. Bovet heeft de improvisatie later uitgewerkt en opgeschreven. Het stuk zit vol met verrassingen (troms, dansen, fluiten, ritmes...) en is opgedragen aan de mensen die zorg dragen voor de kathedraal van Salamanca in Spanje. *Salamanca* schijnt in de Filippijnen overigens de betekenis van *heks* te hebben...

4 augustus Sander Booij

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

- Praeludium in a-moll BWV 569
- Concerto in d-moll (naar Antonio Vivaldi)
(*andante*) - *grave* - *fuga* -
largo e spiccato - (*finale*)

Anthonie van Noordt (1619-1675)

Psalm 24 (drie versetten)

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Fuga in g-moll BWV 578

Sander Booij (*1986)

Improvisatie

Sander Booij toonde reeds op zeer jonge leeftijd interesse in het orgel. Al van jongs af aan wist hij wat hij wilde worden: orgelmaker en organist! Vanaf zijn zevende jaar ontving hij orgelles van zijn grootvader, die zijn leven lang kerkorganist is geweest. In 2001 werd hij op 14-jarige leeftijd voor het eerst kerkorganist; in datzelfde jaar werd Wout van Andel ook zijn orgel-docent. Door zelfstudie heeft Sander zich daarnaast gespecialiseerd in improvisaties in oude stijl, hij doet dat tegenwoordig ook wel in andere stijlen. In april 2004 werd hij als organist aangesteld in de Protestantse Kerkelijke gemeente *De Voorhof* te Woudenberg, in mei 2007 volgde zijn benoeming als organist op het Knipscheerorgel uit 1868 van de Grote Kerk in dezelfde plaats. Sinds 2010 volgt hij de opleiding kerkmuziek van de PKN. Sander Booij verzorgt sinds enkele jaren het onderhoud van het Abdijkerkorgel, in opdracht van Orgelmakerij Steendam.

Toelichting

Bachs *Concerto d-moll* is oorspronkelijk geschreven door Antonio Vivaldi en door Bach bewerkt tot een orgelstuk. De typische Vivaldi-klank is goed te horen. Middels frisse registraties en heldere articulatie probeert de organist dit nog wat meer te benadrukken. Overigens is dit het enige orgelwerk van Bach waarin hij zelf registratie-aanwijzingen aanbracht.

Anthonie Van Noordt, geboren in Schagen, was organist van de Nieuwezijds Kapel en vanaf 1652 van de Nieuwe Kerk te Amsterdam. In die laatste kerk was hij opvolger van Dirk Janszoon Sweelinck (een zoon van de beroemde Jan Pieterszoon Sweelinck). Deze psalmvariatie komt uit de bundel *Tabulatuurboek van Psalmen en Fantasyen*. Hierin staan de enige tot op heden bekende werken van Van Noordt. De compositie is nog in de stijl van Sweelinck, die in die tijd al ouderwets werd gevonden.

Van Noordt heeft met deze composities in zijn tijd dus waarschijnlijk weinig succes kunnen behalen. Vandaag de dag worden deze werken weer graag gespeeld, ze zijn van een zeldzame schoonheid.

Bach stond bekend als de meester van de fuga. Het woord fuga is afkomstig van het Latijnse *fugere*, dat letterlijk vertaald *vluchten* betekent. Een fuga is een meerstemmig werk. Het begint eenstemmig met een thema, daarna wordt dit thema door de andere stemmen geïmiteerd. U hoort dus steeds een bepaald muzikaal motiefje terugkomen.

Een **improvisatie** is afhankelijk van het moment, alles wordt ter plekke bedacht. De registers die u tot dit moment nog niet hebt gehoord, komen ongetwijfeld voorbij...

11 augustus Vincent Hildebrandt

Louis-Nicola Clérambault (1676-1749)

Uit *Suite du premier Ton*:

Plein Jeu - Trio - Basse de Trompette - Grand Jeu

Camille Saint-Saëns (1835-1921)

Uit *Carnaval des animaux*:

- Le coucou au fond des bois
(de Koekoek, arr. Martin Setchell)
- Le cygne (de Zwaan, arr. A. Guilmant)

César Franck (1822-1890)

Choral III

Léon Boëllmann (1862-1897)

Uit *Deuxième suite opus 27*: Prélude pastoral

Louis James Alfred Lefébure-Wely (1817-1867)

Sortie

CV Vincent Hildebrandt: zie bij concert 7 juli 2013.

Het **derde Choral** is het laatste werk dat **Franck** schreef net voor zijn dood in 1890, een hymne vol hoop en vreugde. Het bestaat uit drie delen. Het eerste begint als een Bach-achtige toccata, waartussen tweemaal het kalme en serene koraal gespeeld wordt. Hier kunnen we kennis maken met de voor Franck zo karakteristieke en gewaagde modulaties: Cis, gis, Bes, f, C, E en e. Na een terugkeer tot het eerste thema ontvouwt zich het tweede deel, een zeer expressief adagio, waarvan de melodie een fragment is uit het koraal: een echt gedicht van tedere en lieflijke woorden, als de stem van de ziel die het lied zingt van onuitsprekelijke hoop. Af en toe komt het koraal weer terug, uitmondend in een crescendo waarbij het orgel in al zijn kracht een vurig en klemmend appèl lijkt te verwoorden. Dan valt een stilte, slechts onderbroken door een statige E in het pedaal. Zacht begint het derde deel, dat lijkt op het eerste deel, maar met andere harmonieën. In een groot crescendo komt een onstuitbare beweging op gang boven lang aan gehouden pedaalnoten die de toonsoorten C, Des, D en gis doorlopen. Op dat moment begint het koraal het tumult te overstemmen en volgt een jubelende reprise van het koraal, onder begeleiding van het eerste thema, dat met alle kracht door het orgel wordt uitgeschald en culmineert in een indrukwekkend en majestueus slot. (naar een tekst van Félix Raugel)

Toelichting

Louis-Nicolas Clérambault, organist van de St.Sulpice te Parijs, is één van de latere vertegenwoordigers van de Franse klassieke barokke orgelkunst. Zijn eerste orgelboek bevat

een verzameling korte werken, waarbij de titel aangeeft welke orgelregisters gebruikt moeten worden: zo laat het *Plein Jeu* alle prestanten en mixturen horen en het *Grand Jeu* de tongwerken (de trompetten).

Camille Saint-Saëns was lange tijd organist van de Madeleine in Parijs. In 1886 componeerde

hij het *Carnaval der dieren*, zijn bekendste werk. Hij schreef het werk voor een particuliere uitvoering. Openbare uitvoering verbood hij, omdat hij het stuk als serieus componist niet bij zijn imago vond passen en daarom uitvoering ervan tegenhield, met uitzondering van *De zwaan*. Dat deel is ook het meest populair geworden: met zijn gracieuze melodie (bedoeld voor cello) zwemt de zwaan sereen over de zacht kabbelende begeleiding. *De Koekoek in de diepten van het woud* is een ander deel, waarbij de klarinettist die de koekoek speelt wordt geïnstrueerd om in de coulissen te gaan staan zodat de koekoek weliswaar van een afstand maar toch duidelijk hoorbaar is. Op dit orgel

gebruiken we daarvoor de dulciaan, die we echter helaas niet in de coulissen kunnen zetten. Telt u maar eens hoe vaak u de koekoek hoort!

De orgelwerken van **César Franck** gelden zonder uitzondering als hoogpunten van het gehele romantische orgelrepertoire. Zijn drie

Chorals componeerde hij aan het eind van zijn leven in 1890. Met dit koraal zoeken we grenzen op van dit puur Hollandse orgel, om toch zo goed mogelijk de sfeer te zoeken van de immense ruimte van de basilique Ste. Clotilde in Parijs en het zangrijke Cavallé-Coll orgel dat deze kerk rijk is, een orgel dat Franck 31 jaar bespeelde.

Waar zijn tijdgenoot Franck de diepgang zocht, waren **Boëllmann** en met name **Lefebure-Wely** meer gericht op het behagen van hun publiek, en dat zij dat als de besten konden zult u zelf ervaren in de melodieuze *Prélude pastorale* en de bruisende *Sortie*.

18 augustus Jan van Wingerden

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847)

Praeludium en Fuga in G-dur opus 37 nr. 2

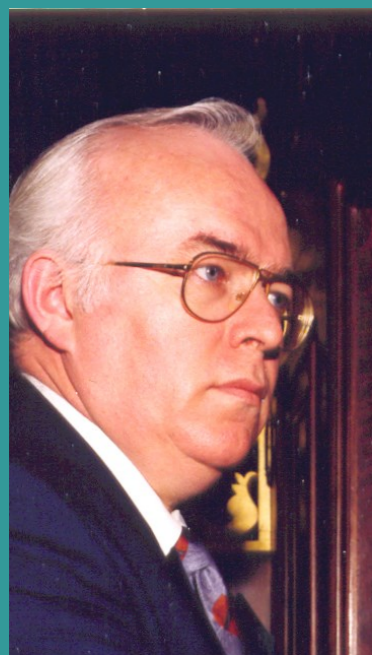
Hendrik Andriessen (1892-1981)

Sonata da Chiesa

Tema con variazioni e finale (1927)

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847)

Praeludium en Fuga in c-moll opus 37 nr. 1

Jan van Wingerden (1950) studeerde piano bij Piet Meijer en orgel bij o.a. Ben van Oosten en Daniël Roth (Franck-interpretatie). Dankzij de kennis van deze orgelmeesters weet Jan van Wingerden orgeltechniek en -registratie uitstekend in zijn spel toe te passen. Zijn muzikale diepgang en grote expressiviteit verlenen aan dit spel een opvallende zeggingskracht. Door zijn sterke persoonlijkheid geeft hij aan ieder werk een geheel eigen karakter. Mede door zijn vele internationale contacten ontstond een intense, vriendschap met de Praagse orgel virtuoos Jiri Ropek. Geïnspireerd door het indringende spel van deze orgelmeester werd een grote interesse gewekt voor met name Tsjechische orgelmuziek. Na het bestuderen van vele werken kwam een unieke CD tot stand die de Boheemse orgelcomposities meer bekendheid geeft.

Toelichting

Het orgel van de Abdijkerk is bijzonder geschikt voor de vertolking van de werken van Mendelssohn en deze componist staat dan ook centraal op dit concert.

De familie **Mendelssohn** was net als het beroemde bankiersgeslacht Rothschild aan het eind van de achttiende eeuw ontsnapt aan de uitzichtloze anonimiteit van het Joodse getto. Bekwaam in geldzaken hadden zij in 1795 het bankiershuis Mendelssohn gesticht, een florerende privébank in Berlijn. De ouders van Felix lieten hun kinderen in 1816 in de Neue Kirche in Berlijn dopen en besloten in 1822 protestant te worden, omdat het te gecompliceerd werd om de Joodse ouders van christelijke kinderen te zijn. Felix was een groot bewonderaar van de muziek van Johann Sebastian Bach (hij dirigeerde de Matthäus Passion op 11 maart 1829, precies

honderd jaar na de première in Leipzig) en was ook een voortreffelijk organist. Naast de zes orgelsonates zijn de *Drei Präludien und Fugen* zijn bekendste orgelwerken. Deze kwamen uit in 1837, hetzelfde jaar waarin zijn oratorium Paulus een zegetocht begint over de wereld. Zij zijn karakteristiek voor de componeerwijze van Mendelssohn: zangrijke melodische lijnen, gebouwd op een doorwrocht contrapunt.

Hendrik Franciscus **Andriessen** was leerling van Bernard Zweers en organist van de St. Joseph in Haarlem. Uit zijn composities blijkt dat hij bijzonder geïnspireerd is geweest door de muziek van César Franck. Net als Franck schreef Andriessen ook een aantal Choralen voor orgel. Eén van de meest bekende werken voor orgel is de *Sonata da Chiesa* (kerksonate) uit 1927. Hierbij behandelt hij een koraalthema in een aantal variaties, eindigend met een Finale. Het koraalthema wordt in de variaties in verschillende vormen gepresenteerd, waarbij de verschillende klankkleuren van het orgel goed gedemonstreerd kunnen worden.

25 augustus **Gijsbert Kok**

George Frederic Händel (1685-1750)

Concerto in B-dur opus 4 nr. 6

Andante allegro – Larghetto - Allegro moderato

Gaston Litaize (1909-1991)

Uit *Douze pièces*: nr. 3: Lied

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Praeludium en Fuga in D-dur BWV 532

Improvisatie

Gijsbert Kok studeerde orgel, kerkmuziek, improvisatie en theorie der muziek aan de conservatoria van Den Haag, Tilburg en Rotterdam en beiaard aan de Nederlandse Beiaardschool in Amersfoort.

Hij is organist van de Domkerk in De Lier en de American Protestant Church in Den Haag. Tevens is hij stadsbeiaardier van Den Haag en Scheveningen en beiaardier van Voorschoten en Zoetermeer.

Als docent is hij verbonden aan de Nederlandse Beiaardschool in Amersfoort (beiaardspel en improvisatie) en aan het Rotterdams Conservatorium (muziektheoretische vakken).

Toelichting

De orgelconcerten van **Händel** functioneerden oorspronkelijk als intermezzo tijdens de pauze van de uitvoeringen van zijn grote oratoria. Van het concert in Bes bestaat ook een versie voor harp en orkest.

In **Bachs** Preludium en Fuga in D zijn stilistische overeenkomsten met oudere componisten als Buxtehude duidelijk hoorbaar, maar de verschillen zijn des te opvallender.

Vernieuwend zijn de grote lengte van het preludium en vooral van de fuga en de virtuoze pedaalpartij. In het preludium omlijsten virtuoze passages en onverwachte harmonische wendingen een Alla breve in Italiaanse concerterende stijl. De fuga heeft een opmerkelijk lang thema en eindigt, ondanks een uitgebreid en virtuoos slotdeel met pedaalsolo, toch abrupt.

De Franse organist, componist en pedagoog **Gaston Litaize** combineert in zijn werken klassieke muzikale vormen met een gematigd modern idioom. In Lied komen talrijke tweestemmige pedaalpassages voor, die op acht voets basis geregistreerd worden, waardoor ze in klankkleur aansluiten bij de manueelpartij.

Deze serie is powered by:

Arie Molenkamp
Stichting

Secretariaat: Vincent Hildebrandt
Primulastraat 26, 2565 PJ Den Haag
T 070 3258817 E ams@casema.nl
www.abdijkerk.info

De Arie Molenkamp Stichting maakt de activiteiten van de Werkgroep Open Abdijkerk financieel mogelijk. De stichting doet regelmatig een beroep op fondsen, maar dit is in het huidige economische klimaat niet altijd succesvol. Daarom stellen wij het op prijs als u ons wilt steunen door toe te treden tot de **Vrienden van de Arie Molenkamp Stichting**. Wij vragen u ons jaarlijks met een vast bedrag (minimaal €15.00) te ondersteunen. Uw giften zijn aftrekbaar, de Stichting is een ANBI erkende instelling, d.w.z. dat uw gift aan de AMS (tot en met 2017) door de fiscus met 25% wordt verhoogd. Heeft u (bijv.) €100 geschonken dan mag u dat in uw aangifte als gift van €125 noteren. Aanmelding is mogelijk door uw jaardonatie over te maken op rekening 1196.25.776 t.n.v. Arie Molenkamp Stichting te Den Haag o.v.v. Vriend. Vergeet niet uw (e-mail) adres te vermelden zodat wij u op de hoogte kunnen houden van onze activiteiten.

Agenda 2e halfjaar 2013

September-december, zondag, 15.30 uur
Open Podium

15 september 2013, 15.30 uur

La Villanesca

Baroque Ensemble

20 oktober 2013, 15.30 uur

Lennart Morée, piano

Improvisaties vanuit diverse stijlen

17 november 2013, 15.30 uur

Zingen rondom het Loosduinse Orgel

De parels uit het nieuwe Liedboek voor de Kerken

15 december 2013, 15.30 uur

Kerstliederen zingen met Gregor Bak

November-december, zaterdag, 15.30 uur
Orgelconcerten bij kaarslicht

9 november 2013, 15.30 uur

Vincent de Vries (Zuid-Korea)

30 november 2013, 15.30 uur

Toon Hagen (Zwolle)

21 december 2013, 15.30 uur

Olivier Penin (Parijs, Ste. Clotilde)

Zondagavond 13 oktober 2013, 20.15 uur
Avondmuziek

Instrumentaal ensemble Festoen o.l.v. Jan van der Linden, m.m.v. vocale solisten